

RÄTTSMEDICINALVERKET

RÄTTSPSYKIATRI STOCKHOLM

Box 4044, 141 04 HUDDINGE

Telefon, vx: 010-483 45 00 Fax: 010-483 45 99

E-post: rpst@rmv.se · www.rmv.se

RÄTTSPSYKIATRISKT UTLÅTANDE

Expedieringsdatum

2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr

S2023-T0045

SOLNA TINGSRÄTT
Avdelning 2

INKOM: 2023-03-20

MÅLNR: B 1441-22

AKTBJ: 174

Beslut om rättspsykiatrisk undersökning

Domstol Solna tingsrätt	Mål nr B 1441-22	Beslutsdatum 2023-02-20	Beslut inkom till RMV 2023-02-20
Domstolens frågeställningar Gärningen begången under påverkan av allvarlig psykisk störning Allvarlig psykisk störning vid undersökningen Rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning Till följd av den allvarliga psykiska störningen saknat förmåga att inse gärningens innebörd Till följd av den allvarliga psykiska störningen saknat förmåga att anpassa sitt handlande efter sådan insikt Självförvållat rus eller annat liknande tillstånd vid gärningen			

Den undersökte

Efternamn och förnamn Wanhatalo, *Erik* Sigvard	Personnummer 19780329-8913
Folkbokföringsadress BARRSTIGEN 1, 167 31 BROMMA	Samordningsnummer
Annan vistelseadress	Identitet styrkt genom Transportpersonal
Misstänkt för Mord m.m.	Häktad Ja ☒ Nej ☐

Rättspsykiatriska slutsatser

Härmed bedöms att Erik Wanhatalo inte har begått de aktuella gärningarna under påverkan av en allvarlig psykisk störning, att han vid tiden för undersökningen inte lider en allvarlig psykisk störning, att det därmed inte finns medicinska förutsättningar att överlämna honom till rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap 3 § brottsbalken. Överväganden om förmåga att inse gärningarnas innebörd eller anpassa sitt handlande efter sådan insikt vid gärningstillfället samt överväganden om självförvållat rus eller annat självförvållat tillstånd vid gärningstillfället utgår, eftersom gärningarna inte är begångna under påverkan av en allvarlig psykisk störning.
--

Ansvarig rättspsykiaterJohan Larsson
Överläkare, specialist i psykiatri och
rättspsykiatri**Medförfattare**Lenka Sivak
Specialist i psykiatri,
ST-läkare i rättspsykiatri

Rättsmedicinalverket ser gärna att domstolen tillsänder undersökningsenheten kopia av domen.

Sändlista: Domstolen (digitalt), Mottagande vårdinrättning om tillämpligt (1 ex)

Expedieringsdatum	Rättsmedicinalverkets dnr
2023-03-20	S2023-T0045

Bakgrund

Erik Wanhatalo är en 44-årig man utan kriminell identifiering som är häktad under misstanke om mord, brott mot griftefrid och grovt barnfridsbrott begångna den 13 februari 2022. Solna tingsrätt har, enligt anteckningar förda den 20 februari 2023, funnit att övertygande bevisning har förebragts om att Wanhatalo gjort sig skyldig till de aktuella gärningarna. Wanhatalo själv tillstår det som läggs honom till last.

I den bilagda *socialutredningen* finns uppgifter om Wanhatalos sociala bakgrund och nuvarande livssituation. Wanhatalo är född och uppvuxen under goda förhållanden i Övertorneå. Som yngre spelade han ishockey på elitnivå, men efter att skador satte stopp på karriären utbildade han sig till brandman och har sedan 2005 arbetat på Nacka brandstation; han förefaller uppfattas som en kompetent och omtyckt kollega där. Wanhatalo träffade sin fru, tillika offer i aktuellt mål, för tio år sedan och paret gifte sig 2017. Relationen tycks ha varit dysfunktionell, med uppgifter om ömsesidigt psykiskt och fysiskt våld, och verkar ha ytterligare försämrats efter födelse av parets första barn i augusti 2021. Enligt Wanhatalo krävde frun redan efter några månader att han skulle sjukskriva sig för att stanna hemma med sonen medan hon återgick till sitt arbete, vilket Wanhatalo hörsammade.

Den medicinsk-psykiatriska utredningen sammanfattar Wanhatalos sjukhistoria. Såvitt känt har han aldrig lidit av någon allvarligare psykisk ohälsa eller varit i kontakt med psykiatin. Wanhatalo drabbades för åtta år sedan av en tillfällig syrebrist i hjärnans blodkärl, men han återhämtade sig utan men och synes inte uppvisa någon kroppslig ohälsa av rättspsykiatrisk relevans. Kort tid innan de aktuella gärningarna åsattes Wanhatalo diagnosen utmattningssyndrom via företagshälsovård, men det framkommer att han talat osanning om sina symtom i syfte att bli sjukskriven, och problematiken bedöms aldrig ha förelegat. Han tycks dock i perioder ha uppvisat ett problematiskt mönster av alkoholöverkonsumtion.

Wanhatalo förekommer inte i *Polismyndighetens belastningsregister* och har före det aktuella målet inte varit föremål för någon rättspsykiatrisk bedömning.

Aktuella gärningar

Enligt handlingar från Solna tingsrätt är Wanhatalo misstänkt för mord, brott mot griftefrid och grovt barnfridsbrott. Han ska ha den 13 februari 2022 dödat sin fru genom att strypa henne i deras gemensamma hem; brottet ska ha bevittnats av parets minderåriga son. Wanhatalo ska i efterloppet ha lindat in fruns kropp i en matta, fört den till sjön och kastat den i vattnet. Wanhatalo anmälde inledningsvis frun som försvunnen och förnekade brott, men erkände senare att han berövat henne livet i samband med ett eskalerat handgemäng.

Expedieringsdatum	Rättsmedicinalverkets dnr
2023-03-20	S2023-T0045

Uppgifter från förundersökningen samt Wanhatalos egen berättelse tyder på att äktenskapet sedan en längre tid präglats av konflikter, inklusive med inslag av våld.

Vid det i aktuella målet genomförda § 7-undersökningen företedde Wanhatalo inga uppenbara tecken på förvrängd verklighetsuppfattning, men gärningarnas allvarlighetsgrad samt uppgifter om att Wanhatalo överkonsumerat alkohol och behandlats för en mildare psykiatrisk problematik, motiverade rekommendation om en fördjupad utredning genom en rättspsykiatrisk undersökning.

Den rättspsykiatriska undersökningen

Wanhatalo genomgår undersökning vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenhet i Stockholm mellan den 22 februari och den 10 mars 2023. I samband med inskrivning på den rättspsykiatriska undersökningsenheten genomförs en översiktlig kroppsundersökning som utfaller normalt. Under utredningstiden fortsätter Wanhatalo behandlas med sedan tidigare ordinerade blodproppsförebyggande läkemedel, men erhåller ingen psykiatrisk behandling.

Wanhatalo medverkar väl till samtliga samtal och uppvisar inga tecken på sviktande förankring i tid, rum, person eller situation. Han ger en god formell kontakt, förmedlar sina tankar på ett adekvat sätt och lämnar en sammanhållen berättelse om sin bakgrund och aktuell situation. Han uppvisar inga uppenbara tendenser till att förlägga skulden på andra, utan uttrycker ånger och tycks försöka reflektera över och ta ansvar för sina handlingar. Insikt beträffande potentiella negativa effekter av alkoholkonsumtion på hans fungerande är dock svårbedömd. Det känslomässiga svaret är adekvat i situationen, Wanhatalo ger en god ögonkontakt och uppträder korrekt. Hans ansiktsuttryck och rörelser är normala, han talar med ett normalt taltempo och lugn röst. Wanhatalos stämningsläge bedöms vara neutral till lätt sänkt, men utan tecken på någon djupare depression eller sjuklig uppvarvning. Han tillstår återkommande tankar på döden, vilket tycks återspegla den aktuella rättsprocessen och hans livssituation, men förnekar planer eller avsikt att avsluta sitt liv. Några tecken på påverkan av sinnesvillor, desorganisation i tankarna eller beteendet, eller annat uttryck för bristande förmåga till verklighetsprövning framkommer inte.

Den bilagda *psykologutredningen* redogör för Wanhatalos allmänintellektuella funktionsnivå och personlighet. Hans aktuella testresultat samt övrig information tyder på att normalgoda intellektuella resurser, och det framkommer inga tecken på tankemässiga begränsningar eller neuropsykologiska avvikelser av klinisk relevans. Personlighetsmässigt bedöms Wanhatalo uppvisa en skörhet, alternativt en viss rigiditet, i sin förmåga till känslohantering samt en bristfälligt förankrad och depressivt präglad självbild. Han ger uttryck för en något uppluckrad känsla av autonomi samt inadekvata, och ofta undfallande

Expedieringsdatum	Rättsmedicinalverkets dnr
2023-03-20	S2023-T0045

strategier för att hantera interpersonella motsättningar och ilska. Dessa drag bedöms dock inte uppfylla kriterier för ett personlighetssyndrom.

I den bilagda *omvårdnadsutredningen* finns uppgifter om hur Wanhatalo uppträder på undersökningsavdelningen. Kort kan nämnas att Wanhatalo höll en låg profil och uppfattades som anspråkslös. Han hade en normal dygnsrytm, skötte sin hygien och höll en synnerligen god ordning på boenderummet. Några tecken på aggressivitet eller verklighetsfrånvända symtom noterades inte under utredningstiden. För detaljer hänvisas till omvårdnadsutredningen i dess helhet.

Diagnostisk bedömning

Varken tillgängliga handlingar eller Wanhatalos egen beskrivning tyder på att han någon gång drabbats av psykos (bristande förmåga till verklighetsprövning), djup depression, sjuklig uppvarvning, uttalad tvångsmässighet eller annat tillstånd av rättspsykiatrisk relevans. Inte heller vid tiden för aktuell undersökning noteras tecken på en sådan problematik. Den tidigare åsatta diagnosen utmattningssyndrom bedöms inte vara giltig då Wanhatalo enligt egen uppgift ljugit om symtomatologin.

Wanhatalos problematiska mönster av alkoholbruk bedöms, enligt det internationella diagnossystemet DSM-5¹, uppfylla kriterierna för diagnosen ospecificerat alkoholrelaterat syndrom.

Rättspsykiatrisk bedömning

Bakgrundsinformation och uppgifter från förundersökningen talar således emot att Wanhatalo vid tiden för de aktuella gärningarna lidit av någon allvarligare psykiatrisk problematik såsom psykos, svår stämningsförskjutning, uttalad tvångsmässighet eller annat tillstånd vars effekter skulle utgöra en allvarlig psykisk störning i brottsbalkens mening. I avsaknad av objektiv information är drivkrafterna till gärningarna något svårvärderade, men det kan konstateras att våldet inte framstår som en isolerad händelse, utan synes ha föregåtts av en längre tids konflikter i äktenskapet. Wanhatalo förklarar sitt agerande genom att han i samband med ett handgemäng med frun drabbades av ett kortvarigt, starkt känslomässigt påslag, och beskriver handlingen som impulsiv och oplanerad. Inget i hans skildring av händelseförloppet väcker misstanke om att hans förmåga till verklighetsprövning brustit.

¹ American Psychiatric Association (2013) Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5:e upplagan). Arlington, USA: American Psychiatric Publishing.

Expedieringsdatum	Rättsmedicinalverkets dnr
2023-03-20	S2023-T0045

Tvärtom framstår Wanhatalos beteende efter gärningen – bland annat att han gjort sig av med kroppen och övriga bevis samt presenterat andra förklaringsmodeller till fruns försvinnande – som ändamålsenligt och kontrollerat, vilket talar emot förekomst av en allvarlig psykisk störning. Vid aktuell undersökning företer Wanhatalo inte heller några tecken på psykisk ohälsa av rättspsykiatrisk relevans, och den sammantagna bedömningen är således att **han inte har begått de åtalade gärningarna under påverkan av en allvarlig psykisk störning och att han inte heller lider av en sådan störning vid tiden för undersökningen. Följaktligen saknas medicinska förutsättningar att överlämna honom till rättspsykiatrisk vård.** De ingående utredningarna – socialutredning, medicinsk-psykiatrisk utredning, psykologutredning och omvårdnadsutredning – ger ett samstämmigt stöd för den rättspsykiatriska slutsatsen.

Wanhatalo meddelas resultatet av den rättspsykiatriska undersökningen muntligen och han instämmer i bedömningen.

Expedieringsdatum	Rättsmedicinalverkets dnr
2023-03-20	S2023-T0045

Detta Rättsspsykiatriska utlåtande är utformat enligt Rättsmedicinalverkets föreskrifter HSLF-FS 2015:31.

Underlag

Medicinsk-psykiatrisk utredning av:

Johan Larsson
Överläkare, specialist i psykiatri och
rättsspsykiatri

Lenka Sivak
Specialist i psykiatri,
ST-läkare i rättsspsykiatri

Socialutredning av:

Daniel Karlberg
Forensisk socialutredare, socionom

Psykologutredning av:

Christian Marquez von Hage
Legitimerad psykolog

Omvårdnadsutredning av:

Nadia Benmiman
Utredande rättsspsykiatrisk kontaktperson

Källor

Handlingar i mål nr B 1441-22, Solna tingsrätt
Handlingar, Kriminalvården
§ 7-intyg S22-4105

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Efternamn och förnamn Wanhatalo, *Erik* Sigvard	Personnummer 19780329-8913
--	-------------------------------

Denna medicinsk-psykiatriska utredning utgör underlag för det rättspsykiatriska utlåtandet med avseende på domstolens frågeställningar.

Sammanfattning

Erik Wanhatalo är en 44-årig man som såvitt känt aldrig lidit av någon allvarligare psykisk ohälsa eller varit i kontakt med psykiatri. Han drabbades för åtta år sedan av en tillfällig syrebrist i hjärnans blodkärl, men återhämtade sig utan men och synes inte uppvisa någon kroppslig ohälsa av rättspsykiatrisk relevans. Wanhatalo åsattes nyligen diagnosen utmattningssyndrom, men det framkommer att han talat osanning om sina symtom i syfte att bli sjukskriven, och problematiken bedöms aldrig ha förelegat.

Wanhatalo är misstänkt för att ha strypt sin fru till döds och gjort sig av med kroppen genom att sänka den i sjön; han erkänner det som läggs honom till last. Gärningarna tycks ha föregåtts av en längre tids konflikter i äktenskapet, och våldet framstår som en impulsiv handling under ett starkt känslöpåslag. Inget i händelseförloppet tyder på att Wanhatalos förmåga till verklighetsprövning brustit, att han har betett sig desorganiserat eller lidit av sinnesvillor. Inte heller vid tiden för aktuell undersökning noteras tecken på ett sådant tillstånd eller annan problematik vars effekter skulle utgöra en allvarlig psykisk störning i brottsbalkens mening. Vid tiden för gärningarna synes dock Wanhatalo ha uppvisat ett problematiskt mönster av alkoholkonsumtion som bedöms uppfylla diagnoskriterierna för ospecifikt alkoholrelaterat syndrom.

Ansvarig rättspsykiater

Johan Larsson

Överläkare, specialist i psykiatri och
rättspsykiatri

Medförfattare

Lenka Sivak

Specialist i psykiatri,
ST-läkare i rättspsykiatri

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Frågeställningar

Denna medicinsk-psykiatriska utredning syftar till att belysa kroppslig eller psykisk ohälsa av relevans för den rättspsykiatriska bedömningen.

Ärftlighet

Wanhatalo uppger i *utredningssamtal* att han saknar kännedom om förekomst av psykisk ohälsa i släkten. Det tycks ha förekommit hjärt-kärlbesvär hos flera av hans släktingar.

Kroppslig sjukhistoria

I *utredningssamtal* berättar Wanhatalo att han för åtta år sedan drabbades av en TIA (transitorisk ischemisk attack; en övergående tillfällig syrebrist i något av hjärnans blodkärl som oftast beror på en liten blodpropp). Symtomen vid TIA brukar i regel försvinna inom loppet av några minuter eller timmar – vilket också var fallet för Wanhatalo – och han synes inte ha utvecklat några men. För att förebygga nya blodproppar har Wanhatalo sedan dess använt blodförtunnande och blodfettssänkande läkemedel. I övrigt framkommer ingen kroppslig ohälsa av rättspsykiatrisk relevans.

Substansbruk

Wanhatalo anger i *utredningssamtal* att han började dricka alkohol i 18 års ålder, vid festliga tillfällen. För nio år sedan började han enligt egen utsago dricka mer för att det förväntades av honom av hans frus släkt. Han kunde då dricka sprit flera gånger i vecka och började uppleva det som problematiskt, men han drog ner på konsumtionen och var i perioder helt nykter. Något narkotikamissbruk har enligt Wanhatalo aldrig förekommit. Wanhatalo tillstår att hans alkoholkonsumtion eskalerade tre månader före gärningarna och att han då drack fyra till fem burkar (50 cl) starköl dagligen. Han säger sig aldrig ha hamnat i problem till följd av sin alkoholkonsumtion eller drabbats av abstinensbesvär.

Objektiva uppgifter om Wanhatalos användning av rusgivande substanser är sparsamma. Enligt *förundersökningsprotokollet* har flera personen i Wanhatalos omgivning vittnat om att han vid enstaka tillfällen hade svårt att kontrollera sitt drickande, och genomgång av hans inköp på Systembolaget visade att han under loppet av sex veckor före gärningarna inhandlat 200 burkar starköl. Vid rättskemisk analys som skedde två dagar efter gärningarna hade Wanhatalo 0,32 promille alkohol i blodet; drogscreening av urinprov påvisade inga av de vanligaste narkotikaklassade preparaten.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Psykiatrisk sjukhistoria

Såvitt känt har Wanhatalo aldrig drabbats av någon allvarligare psykiatrisk symtomatologi eller haft kontakt med psykiatri. I journal från *företagshälsovård Avonova* (som ingår som del i förundersökningen och består av anteckningar förda under perioden december 2021 till februari 2022) utläses att Wanhatalo i december 2021 uppsökte företagshälsovården och sades sig lida av nedstämdhet, orkeslöshet och sömnsvårigheter. Han blev sjukskriven för utmattningssyndrom och inledde kontakt med psykolog, men uppgav redan efter ett par veckor att han började må bättre och planerade att successivt återgå till arbete.

I *förhör* har Wanhatalo emellertid tillstått att han ljög om sina symtom och aldrig drabbats av någon utmattning. Han bekräftar detta i *utredningssamtal* och uppger att hans fru krävde att han skulle sjukskriva sig för att stanna hemma och ta hand om deras gemensamma barn, varför hon gav honom en lista med symtom som han skulle återge till företagsläkare. Wanhatalo berättar att han förvisso var något nedstämd och stressad över sin livssituation, men förnekar genuina symtom på utmattning eller djupare depression. Han säger sig aldrig heller ha varit självmordsbenägen, sjukligt uppvarvad eller drabbats av symtom tydande på bristande verklighetsuppfattning.

Psyiskt tillstånd vid gärningarna

Enligt *handlingar från Solna tingsrätt* är Wanhatalo misstänkt för mord, brott mot griftefrid och grovt barnfridsbrott. Han ska ha den 13 februari 2022 dödat sin fru genom att strypa henne i deras gemensamma hem; brottet ska ha bevitnats av parets minderåriga son. Wanhatalo ska i efterloppet ha lindat in fruns kropp i en matta, fört den till sjön och kastat den i vattnet. Han tillstår det som läggs honom till last och uttrycker ånger över sina handlingar.

Ur *förundersökningsprotokollet* framgår att Wanhatalo dagen efter gärningarna ägde rum anmälde sin fru som försvunnen. Han uppgav att frun inte kom hem från sitt arbete, och nämnde bland annat att hon hade psykiska besvär och var utsatt för hot i samband med en arvstvist. Vid anmälan uppfattades Wanhatalo som nervös och verkade ha svårt att fokusera. Det visade sig att frun vid flera tillfällen tidigare anmälde Wanhatalo för våld, och han blev misstänkt för hennes försvinnande. I samband med hans gripande den 15 februari 2022 säkrades prover för rättskemisk analys som påvisade 0,32 promille alkohol i blodet, men inga narkotika. Wanhatalo förnekade inledningsvis brott, men efter två månader och ett stort antal förhör erkände han att han berövat sin fru livet.

De översända handlingarna – bland annat vittnesmål från personer i Wanhatalos omgivning, uppgifter från parets sms-konversation samt Wanhatalos egen berättelse i förhör

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

– tyder på att det fanns belastningar i äktenskapet. Wanhatalo beskrivs ha successivt dragit sig undan från umgänge med sina vänner och familj till följd av fruns svårigheter i sociala relationer, och paret tycks ofta ha hamnat i konflikt med varandra över ekonomi, renovering av huset (där Wanhatalos fru ägde majoritet av fastigheten) och hantering av hushållet. Wanhatalos fru synes ha vid upprepade tillfällen skickat nedvärderande meddelanden till Wanhatalo och uttryckt hot om skilsmässa.

I *utredningssamtal* bekräftar Wanhatalo uppgifterna om konflikter. Han framför att han utsattes för upprepade kränkningar och våld av frun, och levde därför i en ständig osäkerhet kring ”vad som skulle hända nästa timme”. Wanhatalo uppger att han själv inte uppträdde aggressivt utöver enstaka tillfällen då han trängdes i ett hörn och kände sig tvungen att ”knuffa bort” henne åt sidan för att kunna lämna rummet och situationen. Han berättar att han ofta var tvungen att lämna hemmet för att undvika bråk, och fick ibland övernatta på sin arbetsplats eller i garaget. Enligt Wanhatalo antydde frun vid flera tillfällen att hon hade sexuella relationer utanför äktenskapet och flörtade med andra män framför honom, men kommentarerna var inte förankrade i verkligheten utan utgjorde ett försök att göra honom svartsjuk. Därtill beskriver Wanhatalo ekonomiska avvikelser, exempelvis att frun, i samråd med sin släkt, ändrade uppgifter i husavtalet så att han ägde en mindre del än han faktiskt betalat. Faktumet att han stannade i äktenskapet trots uppenbara allvarliga problem förklarar Wanhatalo genom att han trodde att konflikterna utlöstes av pågående renovering och skulle förbättras efter att de flyttade till ett nytt hus. I december 2022 eskalerade konflikterna då frun inte trivdes med föräldraledigheten och ville återuppta arbete. Wanhatalo uppger att han på hennes begäran fick tala osanning om sitt psykiska mående för att bli sjukskriven och kunna stanna hemma med deras gemensamma son. Förfarandet hade ytterligare negativt påverkan på hans mående då han ”tappade [sin] sista livsboja” i form av socialt sammanhang på arbetet, och han började dricka alkohol dagligen.

Beträffande dagen gärningarna ägde rum berättar Wanhatalo följande. Han tog en öl senast vid midnatt och drack ingen alkohol efter det. Han vaknade vid ett par tillfällen på natten för att ta hand om sonen, som då var sex månader gammal. När han på morgonen skulle ta sonen för en gemensam promenad var frun arg, påstod att sonen inte var hans och hotade att döda Wanhatalo medan hon höll en sax i handen. Wanhatalo lämnade därför huset för att lugna ner situationen, men återvände snabbt tillbaka för att han var orolig för sonen. Frun ”såg galen, arg ut” och slog honom med en galge varefter de hamnade i ett handgemäng. Wanhatalo säger sig plötsligt ha känt ”en fruktansvärd ilska i kroppen”, att ”det [räckte] nu” och att han ”måste bort härifrån”. Han tog strypgrepp om hennes hals och tycks även ha använt ett snöre som han sedan tidigare hade i fickan. När han insåg vad han gjort försökte han kontrollera om frun andades, men såg inga livstecken. I det ögonblicket blev Wanhatalo

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

distraherad av ljud från sonen; han hämtade honom och utan att tänka lämnade huset. I efterloppet övervägde han vid flera tillfällen att anmäla sig själv, men hindrades av oron för sonens framtid. Han försökte således undgå att bli avslöjad genom att bland annat göra sig av med kroppen. Enligt Wanhatalo valde han att erkänna först när han fick kännedom om att sonen blev placerad i en lämplig familj.

Psyiskt tillstånd mellan gärningarna och undersökningen

I *Kriminalvårdens handlingar* (bestående av anteckningar förda under perioden februari 2022 till februari 2023) utläses att Wanhatalo i september 2022 uttryckte önskemål om psykologkontakt. Han bedömdes då uppvisa en närmast neutral grundstämning, utan tecken på djupare depression, självmordsbenägenhet eller bristande förmåga till verklighetsprövning. Något behov av akuta psykologiska åtgärder bedömdes inte föreligga, utan Wanhatalo uppmuntrades att, om önskan kvarstod, uppsöka kontakt efter avslutad rättsprocess. I övrigt har Wanhatalo av allt att döma inte varit föremål för psykiatrisk bedömning eller insatser under häktetiden.

Psyiskt tillstånd vid undersökningen

Wanhatalo genomgår undersökning vid Rättsmedicinalverkets rättspsykiatriska undersökningsenhet i Stockholm mellan den 22 februari och den 10 mars 2023. Under utredningstiden erhåller Wanhatalo inga psykiatriska läkemedel.

Wanhatalo medverkar väl till samtliga samtal och uppvisar inga tecken på sviktande förankring i tid, rum, person eller situation. Han ger en god formell kontakt, förmedlar sina tankar på ett adekvat sätt och lämnar en sammanhållen berättelse om sin bakgrund och aktuell situation. Han uppvisar inga uppenbara tendenser till att förelägga skulden på andra, utan uttrycker ånger och tycks försöka reflektera över och ta ansvar för sina handlingar. Insikt beträffande potentiella negativa effekter av alkoholkonsumtion på hans fungerande är dock svårbedömd. Det känslomässiga svaret är adekvat i situationen, Wanhatalo ger en god ögonkontakt och uppträder korrekt. Hans ansiktsuttryck och rörelser är normala, han talar med ett normalt taltempo och lugn röst. Wanhatalos stämningsläge bedöms vara neutral till lätt sänkt, men utan tecken på någon djupare depression eller sjuklig uppvarvning. Han tillstår återkommande tankar på döden, vilket tycks återspegla den aktuella rättsprocessen och hans livssituation, men förnekar planer eller avsikt att avsluta sitt liv. Några tecken på påverkan av sinnesvillor, desorganisation i tankarna eller beteendet, eller annat uttryck för bristande förmåga till verklighetsprövning framkommer inte.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Kroppsligt tillstånd vid undersökningen

Wanhatalo företer inga yttre tecken på kroppslig ohälsa av rättspsykiatrisk relevans. I samband med inskrivning på den rättspsykiatriska undersökningsenheten genomförs en översiktlig kroppsundersökning som utfaller normalt. Wanhatalos sedan tidigare ordinerade blodproppsförebyggande behandling i form av acetylsalicylsyra, klopido­grel och atorvastatin fortgår under hela utredningstiden.

Medicinsk-psykiatriska risk- och skyddsfaktorer för återfall i brottslighet av allvarligt slag

Avsnittet utgår då en allvarlig psykisk störning inte bedöms föreligga.

Rekommenderade åtgärder

Wanhatalo skulle potentiellt kunna gynnas av insatser för att upprätthålla avhållsamhet från alkohol.

Diagnostisk bedömning

Varken tillgängliga handlingar eller Wanhatalos egen beskrivning tyder på att han någon gång drabbats av allvarligare psykiatrisk problematik såsom psykos (bristande förmåga till verklighetsprövning), djup depression, sjuklig uppvarvning, uttalad tvångsmässighet eller annat tillstånd av rättspsykiatrisk relevans. Inte heller vid tiden för aktuell undersökning noteras tecken på en sådan problematik. Den tidigare åsatta diagnosen utmattningssyndrom bedöms inte vara giltig då Wanhatalo enligt egen uppgift ljugit om symtomatologin. Det kan dock nämnas att även om tillståndet hade förelegat skulle dess effekter inte betraktas som en allvarlig psykisk störning i brottsbalkens mening.

Wanhatalo tycks dock vid tiden för gärningarna ha uppvisat ett problematiskt mönster av alkoholbruk med bland annat fortsatt alkoholanvändning trots vetskap om dess negativa effekter på hans psykiska och fysiska hälsa. Då omfattning av problematiken är svårbedömd åsätts Wanhatalo diagnosen ospecificerat alkoholrelaterat syndrom (291.9); diagnosen fastställs med stöd av det internationella diagnossystemet DSM-5¹.

¹ American Psychiatric Association (2013) Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5:e upplagan). Arlington, USA: American Psychiatric Publishing.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Metod

Utredningen baseras på tre samtal med Wanhatalo – varav två med både Larsson och Sivak och ett enskilt med Sivak – inklusive strukturerad diagnostisk bedömning samt översiktlig kroppsundersökning, klinisk-kemisk analys och de källor som refererats i löpande text.

Expedieringsdatum

2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr

S2023-T0045

Efternamn och förnamn	Personnummer
Wanhatalo, *Erik* Sigvard	19780329-8913

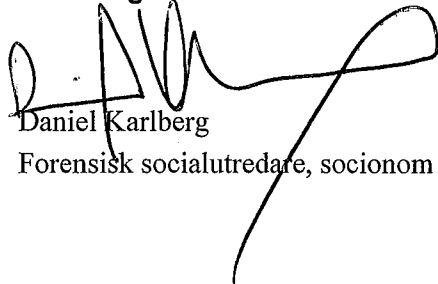
Denna socialutredning utgör underlag för det rättspsykiatriska utlåtandet med avseende på domstolens frågeställningar.

Sammanfattning

Erik Wanhatalo är en 44-årig man som är född och uppvuxen under goda förhållanden i Övertorneå. Han spelade ishockey på elitnivå fram tills skador satte stopp och utbildades sig då till brandman. Sedan 2005 har han arbetat på Nacka brandstation och han beskrivs som kompetent och omtyckt där. Wanhatalo hade ett stormigt och dysfunktionellt förhållande under cirka tio års tid. Paret var gifta sedan 2017 och bilden som framkommer i förundersökningen och i samtal med Wanhatalo är att han utsattes för psykisk och fysisk misshandel av sin hustru. I augusti 2021 föddes deras första barn efter att de försökt under en längre tid. Situationen försämrades efter nedkomsten och Wanhatalo kom att falskeligen uppge att han led av utmattningssyndrom för att kunna vara sjukskriven och ta hand om sonen. Han uppger att han ökade sin alkoholkonsumtion och att det var ständiga konflikter i hemmet. I februari 2022 dödade Wanhatalo sin hustru genom att strypa henne. Efteråt försökte han dölja brottet genom att dumpa kroppen i havet och anmäla hustrun som försvunnen. Polisen grep honom två dagar efter gärningen och han erkände dådet efter två månaders tid och tiotalet förhör.

Wanhatalos sociala funktionsnivå har varit god genom hela hans liv, även så vid tidpunkten för gärningarna. Det synes dock som han vid den tidpunkten hade en något sämre social funktionsnivå till följd av att han upplevde stress i sin vardag och hade en relativt omfattande alkoholkonsumtion. Sammantaget har Wanhatalo uppvisat en god social funktionsnivå vida överstigande en sådan låg nivå som ses vid en i lagens mening allvarlig psykisk störning.

Ansvarig forensisk socialutredare

Daniel Karlberg
Forensisk socialutredare, socionom

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Frågeställningar

Socialutredningen utgör underlag avseende bedömningen av allvarlig psykisk störning vid gärningarna och vid undersökningen. Vid förekomst av allvarlig psykisk störning ska utredningen även ge underlag i frågan om särskild utskrivningsprövning och självförvållat tillstånd.

Levnadsförhållanden

Wanhatalo uppger i samtal att han är född och uppvuxen i Övertorneå, ett mindre samhälle i Norrbotten nära den finska gränsen. Hans farfar var finländsk och migrerade till Sverige under andra världskriget och *Wanhatalos* efternamn härstammar från denne. Fadern var idrottsman och arbetade som idrottslärare. Han har också haft inkomst och arbete från att handha familjens skogsmarker. *Wanhatalos* mor kommer från Falköping och träffade hans far på en fjällresa. Tillsammans fick de tre barn, *Wanhatalo* och hans två äldre syskon. Under uppväxten pratades det finska i hemmet, något modern, som då var verksam som lärare, hade lärt sig. Det finns så vitt känt ingen med psykisk ohälsa i släkten.

Wanhatalo uttrycker att alla skulle ha en uppväxt som den han hade och beskriver den som harmonisk och lycklig. Han hade vänner, frihet, en välfungerande familj och trivdes både i skolan och på fritiden. Han hade vissa problem med stavningen när han började skolan men han lärde sig snart och därefter löpte studierna väl. Hela *Wanhatalos* familj är sportintresserade och hans far och bror tävlade i långdistansidrotter som löpning och längdskidåkning. *Wanhatalo* började spela ishockey när han var fyra år gammal och trivdes med gemenskapen i att vara en lagmedlem, något som delvis inverkade till att han valde att sluta med andra sporter. När *Wanhatalo* var 16 år gammal flyttade han till Luleå för att gå ett gymnasium med ishockeyinriktning. Han beskriver perioden som positiv och utbildningen sponsrades delvis av Luleås elitserielag som bidrog med lägenhet. *Wanhatalo*, som hade börjat på gymnasiets barn- och fritidslinje, ändrade sig och fullgjorde sedan gymnasiets kocklinje. Han spelade för Luleås ishockeylag som junior och under någon tid som senior men insåg att han skulle ha svårt att ta plats i laget. Det gjorde att han flyttade till Nyköping där han spelade som halvtidsprofessionell i deras lag samtidigt som han arbetade deltid som kock på stadshotellet. Efter några år flyttade han vidare till först Halmstad och sedermera Helsingborg där han också spelade i deras ishockeylag och fortsatte på samma vis som tidigare. *Wanhatalo* hade ihållande problem med knäskador och kom slutligen att avsluta sin ishockeykarriär till följd av det. Han gick utbildningen "Skydd mot olyckor", som mestadels är till för framtida brandmän, och började arbeta som brandman i Nacka 2005, vilket är ett arbete han haft sedan dess.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Wanhatalo uppger att han haft flera längre kärleksförhållanden innan han träffade sin fru. De träffades via en dejtingapp 2012 och blev snabbt ett par. Wanhatalo uppger att han märkte att hans fru var en komplicerad person och att deras förhållande förändrade hur han tidigare levt sitt liv. Hans sociala umgänge minskade gradvis då hustrun kom i konflikt med eller på andra vis begränsade hans möjligheter till kontakt med sina vänner. Under förhållandet gjorde de många saker tillsammans men sällan med andra. Det hände att de skaffade nya gemensamma vänner men dessa relationer tog snabbt slut, något som Wanhatalo tillskriver att ingen klarade av att umgås med dem på grund av hustruns beteende. Paret gifte sig 2017 och Wanhatalo uppger att situationen förvärrades efter det. Han beskriver det som att han blev fysiskt och psykiskt misshandlad genom att han blev slagen och verbalt kränkt på nästintill daglig basis. Slagen kom oftast efter att hustrun skällt ut honom för något och var sällan något som skadade honom på något allvarligt vis. Wanhatalo uppger att han vid upprepade tillfällen blev hotad med kniv eller liknande men att han då alltid kunde undkomma utan att skadas. Han hade ifrågasatt hustruns beteende de första åren i deras förhållande men kom att sluta med det och hittade olika strategier för att klara ut de konflikter som nästan dagligen uppstod. År 2019 köpte paret en villa i Bromma. Då makarna hade olika ekonomiska bakgrunder kom ägandet att fördelas med 10 % för Wanhatalo och 90 % för hans hustru. De följande åren kom paret att på ett omfattande vis renovera villan, dels genom att Wanhatalo gjorde det och dels genom inhyrda hantverkare. Wanhatalo uppger att det endast var en snickare som blev kvar någon längre tid då hustrun sparkade runt tio andra efter att hon uppträtt instabilt och ställt orimliga krav.

Ur handlingar från *företagshälsovården Avonova* framkommer att Wanhatalo kontaktade mottagningen i december 2021 och uppgav sig vara nedstämd och orkeslös. Han blev sjukskriven för utmattningssyndrom och inledde kontakt med psykolog, men uppgav redan efter ett par veckor att han började må bättre och planerade att successivt återgå till arbetet.

Wanhatalo uppger att paret hade försökt att få barn under lång tid och i augusti 2021 fick de en son efter IVF-behandling. Wanhatalo menar att situationen förändrades och försämrades ytterligare efter det då hustrun hade svårt att handskas med att ta hand om sonen. Efter några månader krävde hon att Wanhatalo skulle sjukskriva sig för att vara hemma och sköta sonen medan hon återgick till sitt arbete. Wanhatalo uppger att han gick med på det för att det var det bästa för sonen och att han var orolig för dennes välfärd när hustrun fick utbrott. Wanhatalo berättade för sin arbetsgivare att han var utbränd och delgav flertalet olika symtom (som han fått skickades till sig av sin hustru som letat upp vilka symtom som var aktuella) på detta.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Substansbruk

Wanhatalo uppger att han drack alkohol från tonåren och att han druckit på ett normalt vis. De senaste åren har han druckit i större omfattning och han har vid några tillfällen upphört att dricka helt. De tre senaste månaderna innan gärningen ökade han sin konsumtion och uppger att han ofta drack 4-5 starköl dagligen. Han menar dock att han inte blev berusad utan att han använde ölen för att varva ned. *Wanhatalo* uppger att han aldrig använt narkotika.

Kriminalitet

Wanhatalo förekommer inte i *belastningsregistret*.

Gärningsbeteende, aktuell kriminalitet

I dokument från *Solna tingsrätt* framgår att *Wanhatalo* är åtalad för mord, brott mot griftefrid och grovt barnfridsbrott. Stämningsansökan anger han ska ha strypt sin hustru i deras hem i Bromma den 13 februari 2022 i åsyn av deras son. Han ska därefter ha slängt hustruns döda kropp i vattnet nära Kvarnholmen, Nacka. Ur *förundersökningsprotokollet* framkommer att *Wanhatalo* anmälde sin hustru försvunnen den 14 februari 2022. Han greps dagen efteråt och häktades misstänkt för brott mot hustrun. *Wanhatalo* sade sig vara oskyldig men erkände efter två månaders tid i häktet att han dödat sin hustru.

Ur den mer än 5000 långa *förundersökningen* framkommer en bild som pekar mot att det *Wanhatalo* uppgivit om hans äktenskap och hans sociala situation skulle kunna vara riktigt och att han skulle kunna ha utsatts för fysisk och psykisk misshandel av hustrun. Det framgår också att *Wanhatalo* varit polisanmäld för misshandel av hustrun vid några tillfällen mellan 2015 och 2019. *Wanhatalo* uppger (i förhör vid de aktuella polisanmälningarna) att skeendet varit att hustrun verbalt och fysiskt ansatt *Wanhatalo* och när han försvarade sig, bland annat med att ta stryptag, har hon tillkallat polis och anmält honom. Vid ett tillfälle ska *Wanhatalo* ha polisanmält sin hustru då han uppgivit sig blivit slagen i ansiktet med en mobiltelefon (2019). Ingen av polisanmälningarna ledde till åtal.

Wanhatalo uppger att han var van med att ständigt ansättas av hustruns verbala och fysiska angrepp och hade som metod att lämna platsen och inte agera. Vid de tillfällen han blev polisanmäld menar han att det var i situationer när han varit så inträngd att han varit tvungen att försvara sig. Vid mordet, som skedde en lördag, uppger *Wanhatalo* att stämningen i hemmet var dålig redan från kvällen innan. Hustrun hade då skrivit ett vänligt SMS (något som *Wanhatalo* uppger att han alltid blev lycklig över när hon gjorde) innan hon slutade arbeta. I hemmet uppstod sedan en konflikt och någon positiv kväll blev det inte. Han säger sig ha druckit någon enstaka öl men var inte påverkad. Dagen efter uppstod genast konflikter

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

och hustrun skrek och hotade honom med en sax. Wanhatalo lämnade hemmet men återvände efter en kort stund då han kände oro för deras då sex månader gamla son med anledning av hustruns sinnesstämning. I tvättstugan uppstod ett nytt bråk då hustrun ska ha attackerat Wanhatalo med en galge i stål och slagit honom i bakhuvudet med den. Wanhatalo uppger att han tappade fattningen och ströp hustrun. Han säger sig ha vissa svårigheter att minnas det exakta skeendet av dödandet.

Wanhatalos uppger att han hade panik efteråt och att han övervägde att omedelbart ringa och anmäla gärningen. Han menar att allt det han gjorde efteråt; att forsla brott kroppen och försöka dölja gärningen och neka i förhör, var för att han kände oro för att sonen skulle tas om hand om av hustruns familj. När han fick besked om att sonen placerats av socialtjänsten på för dem hemlig adress erkände han i förhöret efteråt.

Psykosocial funktionsförmåga

Med psykosocial funktionsförmåga avses en persons förmåga till naturlig växelverkan med sitt sociala nätverk, förmåga att klara av ett arbete, att vara delaktig i samhället och att klara av vardagliga göromål. Begreppet innefattar såväl den psykiska som den sociala funktionsförmågan och utgör en vägledning för att bedöma om en psykisk störning är allvarlig till sin grad.

Wanhatalo har haft en god social funktionsnivå och ingenting som framkommer under aktuell undersökning pekar i annan riktning.

Psykosocial funktionsnivå vid gärningarna

Wanhatalo uppger att situationen innan gärningen var mera stressande än vanligt. Han överkonsumerade alkohol och kunde inte gå till jobbet då han var sjukskriven. Han uttrycker att arbetet hade varit en frizon för honom där han kunde må bra (i förhör med Wanhatalos kollegor framkommer bilden av honom som mycket ordningsam, kompetent och omtyckt). Wanhatalo uppvisade en något lägre social funktionsnivå än den han brukligen har, detta hör dock inte samman med psykisk ohälsa utan livsomständigheter. Sammantaget var Wanhatalo sociala funktionsnivå god och vida överstigande en sådan låg nivå som vanligen ses vid en i lagens mening allvarlig psykisk störning.

Psykosocial funktionsnivå vid undersökningen

Wanhatalo hade suttit häktad i cirka ett års tid då den rättspsykiatriska undersökningen genomförs och han medverkar väl i samtal. Sammantaget uppvisar Wanhatalo en god social funktionsnivå vid undersökningen.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Metod

Socialutredningen baseras på information från tre samtal med Wanhatalo samt från journal- och rättegångshandlingar.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

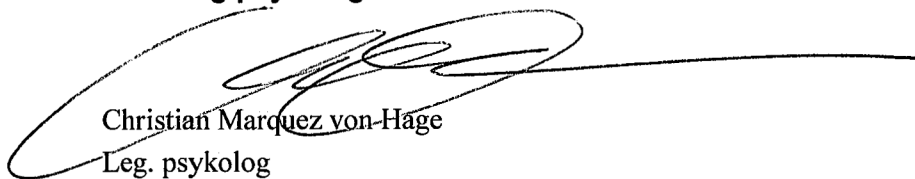
Efternamn och förnamn Wanhatalo, *Erik* Sigvard	Personnummer 19780329-8913
--	-------------------------------

Denna psykologutredning utgör underlag för det rättspsykiatriska utlåtandet med avseende på domstolens frågeställningar.

Sammanfattning

Erik Wanhatalo medverkar på ett bra sätt i samtal och ger ett korrekt, men samtidigt något dämpat intryck i kontakten. Han medverkar till synes motiverat i utredningssamtalen och svarar beredvilligt på frågor utan tecken på gardering eller misstänksamhet. Sammantaget tyder aktuella testresultat samt övrig information på att Wanhatalo har normalgoda intellektuella resurser. Det framkommer inga tecken på tankemässiga begränsningar eller några neuropsykologiska avvikelser av klinisk relevans. Personlighetsmässigt bedöms Wanhatalo uppvisa en skörhet, alternativt en viss rigiditet, i sin förmåga till känslöhantering likväl som en bristfälligt förankrad och depressivt präglad självbild. Han ger uttryck för en något uppluckrad känsla av autonomi samt inadekvata och ofta undfallande, strategier för att hantera interpersonella motsättningar och ilska. Även om Wanhatalo uppvisar vissa personlighetsmässiga svårigheter är det även sannolikt att dessa drag kommit att accentueras till följd av en ansträngd och dysfunktionell relation. Han bedöms inte uppfylla kriterier för ett personlighetssyndrom. Det som, ur ett psykologiskt perspektiv, talar emot en allvarlig psykisk störning vid gärningarna är att det inte framkommer något som tyder på att Wanhatalos agerande på något sätt skulle ha varit påverkat av tankegångar eller föreställningar med bristande verklighetsförankring. Inte heller framstår hans övriga psykiska funktionsnivå i anslutning till gärningarna varit nedsatt på sådant sätt som vanligtvis ses vid svårare psykiatrisk problematik. Det framkommer inget av vikt som, ur ett psykologiskt perspektiv, talar för en allvarlig psykisk störning vid vare sig gärningarna eller vid undersökningen.

Ansvarig psykolog

Christian Marquez von-Häge
Leg. psykolog

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Frågeställningar

Psykologutredningen utgör underlag till den sammanvägda bedömningen om det vid tiden för gärningarna förelåg, samt om det vid undersökningen föreligger, en allvarlig psykisk störning. I det fall en allvarlig psykisk störning förelåg vid gärningarna ges även underlag till bedömningen om Erik Wanhatalo till följd av störningen saknade förmåga att inse gärningarnas innebörd eller att anpassa sitt handlande efter en sådan insikt, samt om tillståndet varit självförvållat. Om rättspsykiatrisk vård rekommenderas, beskrivs psykologiska risk- och skyddsfaktorer för återfall i allvarlig brottslighet inför ställningstagande till om vården bör vara förenad med särskild utskrivningsprövning.

Bakgrund

Wanhatalo är en 45-årig man född i Norrbotten och uppvuxen i ett hem bestående av båda föräldrar och två äldre syskon under goda sociala förhållanden. Han beskriver sin barndom som lycklig och uppger att det fungerade väl i kontakten med jämnåriga och att han trivdes både i skolan och på fritiden. Med undantag för vissa övergående problem med stavning fungerade skolgången väl och han ska ha gått ut grundskolan med fullständiga betyg. Hans barn- och ungdomsår kom i hög utsträckning att präglas av ishockey och när Wanhatalo var 16 år gammal flyttade han till Luleå för gymnasiestudier med ishockeyinriktning. Han har spelat för Luleå som både junior och senior och kom senare att spela i Nyköping, Halmstad och Helsingborg. Till följd av ihållande problem med skador avslutade han dock sin idrottskarriär och utbildade sig istället till sitt nuvarande yrke som brandman. Innan Wanhatalo träffade sin hustru 2013 hade han flera längre, och enligt honom, välfungerande relationer. Han beskriver att relationen till hustrun snart utvecklades till att bli alltmer dysfunktionell och konfliktfylld. Wanhatalo uppger att hustruns beteende gjorde det omöjligt att upprätthålla tidigare sociala kontakter och att han ofta kom att bli utsatt för såväl fysiska som psykiska angrepp. Avseende alkohol säger Wanhatalo att han druckit öl för all varva ner och att hans drickande ökat i omfattning månaderna innan gärningarna. Han förekommer inte, sedan tidigare, i polismyndighetens belastningsregister.

Kliniskt intryck

Wanhatalo medverkar på ett bra sätt i samtal och ger ett korrekt, men samtidigt något dämpat intryck i kontakten. Han medverkar till synes motiverat i utredningssamtalen och svarar beredvilligt på frågor utan tecken på gardering eller misstänksamhet. Då samtalen kommer in på kontakten med hans barn blir han tårögd och uppenbart känslomässigt berörd. Stämningsläget framstår som neutralt till något sänkt. Han är dock genomgående lugn och

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

samlad samt visar exempel på icke-verbal kommunikation med adekvat, om än återhållsam, kroppsspråk och ögonkontakt.

Allmänintellektuell och neuropsykologisk funktion

Wanhatalo berättar att han under en period i grundskolan fick lite extra stöd i att stava och läsa, men att han i övrigt haft lätt för att lära och för att omsätta sina kunskaper i praktik. Han uppger att han tycker om att läsa skönlitteratur likväl som populärhistoriska skildringar av andra världskriget. Wanhatalo tycker inte att han har haft några större svårigheter relaterade till minnes-, uppmärksamhets- eller problemlösningsförmåga.

Wanhatalo genomgår testning med ett testbatteri för bedömning av allmänintellektuell förmåga (begåvning). Vid påbörjad testning medverkar han på ett bra och delaktigt sätt. Wanhatalo lyssnar och tar till sig instruktioner utan behov av påminnelser eller särskilda förtydliganden. Han sitter lugnt och stilla och arbetar till synes uthålligt och motiverat med uppgifterna. Wanhatalo visar på god förmåga att stanna upp för att utvärdera sina prestationer och för att korrigera sina lösningar vid behov. På en uppgift av praktisk, icke-verbal karaktär förefaller han ha svårt att snabbt och effektivt överblicka testmaterialet och säger att uppgiften var något mer utmanande än han först trodde. Han ger uttryck för att tiden som frihetsberövad och den känslomässiga påfrestningen som situationen medfört bidragit till att hans förmåga att lösa problem snabbt och effektivt sannolikt försämrats något.

På testning för allmänintellektuell förmåga presterar Wanhatalo sammantaget genomsnittligt utan några betydande skillnader mellan de funktionsområden som testet avser mäta. På testindex för verbala förmågor samt på test för visuo-spatiala (rumsliga) färdigheter och logisk problemlösningsförmåga placerar han sig helt genomsnittligt. På uppgifter avseende arbetsminne där det ställs krav på hans förmåga att aktivt bearbeta information i minnet samt på test för mental snabbhet presterar han inom genomsnittets övre del.

Sammantaget tyder aktuella testresultat samt information i samtal och tillgängliga handlingar att Wanhatalo har, åtminstone, normalgoda intellektuella resurser. Det framkommer inga tecken på tankemässiga begränsningar eller några neuropsykologiska avvikelser av klinisk relevans.

Personlighet

Wanhatalo beskriver sig själv som en, i grunden, lugn, hjälpsam och strukturerad person som alltid haft lätt att komma överens med människor och för att interagera socialt. Han beskriver att han under de senaste åren, till följd av en alltmer destruktiv relation, blivit

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

sluten och begränsat sitt sociala och vänskapliga umgänge. Wanhatalo menar att han rättat sig efter sin hustrus önskemål och anpassat sig för att undvika konflikter i hemmet till en grad som alltmer kommit att prägla hans självbild. Han säger att han gjort avkall på tidigare viktiga principer och haft svårt att sätta gränser samt säga ifrån på ett adekvat sätt.

Wanhatalo fyller i ett självskattningsformulär avseende personlighet där han bejakar ett antal påståenden relaterade till depressiva och självförebårande tankegångar och förhållningsätt. Vidare framkommer svar som tyder på en instabil självbild och svårigheter med gränssättning, men även på en förhöjd beredskap och misstänksamhet gentemot andras avsikter. I en uppföljande intervju beskriver Wanhatalo dessa tendenser, i första hand, som en följd av en ansträngd relation under många år och han tycker inte dessa drag beskriver hans tidigare fungerande på ett rättvisande sätt.

Wanhatalo fyller även i ett omfattande personlighetsinventorium i syfte att fånga upp såväl personlighetsmönster som emotionella och psykiska svårigheter i bred bemärkelse. Resultaten bedöms dock inte fullt ut vara tillförlitliga då Wanhatalo förefaller ha svarat nekande på ett antal påståenden utan hänsyn till frågornas innehåll. Wanhatalo själv uttrycker att han haft svårt att ta ställning till flera av påståendena och att detta kan ha bidragit till att han, något urskillningslöst, markerat svar i en nekande riktning. Närmare analys av Wanhatalos svarsmonster från detta inventorium har således inte genomförts.

Personlighetsmässigt bedöms Wanhatalo uppvisa en skörhet, alternativt en viss rigiditet, i sin förmåga till känslöhantering likväl som en bristfälligt förankrad och depressivt präglad självbild. Han ger uttryck för en något uppluckrad känsla av autonomi samt inadekvata och ofta undfallande, strategier för att hantera interpersonella motsättningar och ilska. Även om Wanhatalo uppvisar vissa personlighetsmässiga svårigheter är det även sannolikt att dessa drag kommit att accentueras till följd av en ansträngd och dysfunktionell relation. Han bedöms inte uppfylla kriterier för ett personlighetssyndrom.

Diagnostisk bedömning

Wanhatalo bedöms, ur ett psykologiskt perspektiv, inte uppfylla kriterier för någon diagnos av relevans för domstolens frågeställningar. För övriga diagnostiska resonemang hänvisas till den medicinsk-psykiatriska delutredningen.

Psykologiskt tillstånd och funktionsnivå vid gärningarna

Wanhatalo är åtalad för mord, brott mot griftefriden och grovt barnfridsbrott då han, den 13 februari 2022, ska ha strypt sin hustru i deras gemensamma hem i åsyn av deras son. Han ska därefter ha lindat in offrets kropp i en matta, begett sig till en sjö och kastat kroppen i

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

vattnet. Wanhatalo anmälde inledningsvis frun som försvunnen och förnekade brott, men erkände efter två månader att han berövat henne livet i samband med ett bråk.

I samtal uppger Wanhatalo att det på dagen för gärningarna rådde dålig stämning på samma sätt som det ofta gjorde till följd av återkommande konflikter i hemmet och hustruns instabila beteenden. Han säger att han lämnade hemmet efter att hustrun hotat honom med en sax, men sedan återvände då han kände oro för deras son. Därefter ska hustrun ha attackerat Wanhatalo med en galge med vilken hon slog honom i bakhuvudet. Wanhatalo säger att han därefter kände en oerhörd ilska, tappade fattningen och ströp hustrun, men uppger att han har svårigheter att minnas förloppet i närmare detalj. Han säger att han först tänkte ringa till polisen och anmäla sig själv, men att oro för att sonen skulle placeras i hustruns familj fick honom att försöka dölja, och neka till, sin gärning.

Det som, ur ett psykologiskt perspektiv, talar emot en allvarlig psykisk störning vid gärningarna är att det inte framkommer något som tyder på att Wanhatalos agerande på något sätt skulle varit påverkat av tankegångar eller föreställningar med bristande verklighetsförankring. Inte heller framstår hans övriga psykiska funktionsnivå i anslutning till gärningarna varit nedsatt på sådant sätt som vanligtvis ses vid svårare psykiatrisk problematik. Det framkommer inget av vikt som, ur ett psykologiskt perspektiv, talar för en allvarlig psykisk störning vid gärningarna.

Psykologiskt tillstånd och funktionsnivå vid undersökningen

Wanhatalo medverkar väl i utredningens alla delar. Han håller en röd tråd i sina resonemang och ger fullgod formell samt adekvat emotionell kontakt, även om han genomgående ter sig något dämpad i sin framtoning. Det framkommer inget avvikande i hans aktuella tankegångar och inte heller syns något desorganiserat beteende på sådant sätt som ofta ses vid förekomst av psykiska störningar av mer djupgående karaktär. Wanhatalo medverkar uthålligt och presterar väl i psykologisk testning och kan reflektera adekvat kring sitt utförande i testsituationen. Hans beteende och delaktighet vid samtal och testning talar, ur ett psykologiskt perspektiv, tydligt emot förekomst av en allvarlig psykisk störning vid undersökningen. Det framkommer, ur ett psykologiskt perspektiv, inget av vikt som talar för en allvarlig psykisk störning vid undersökningen.

Psykologiska risk- och skyddsfaktorer för återfall i brottslighet av allvarligt slag

Rubriken utgår då det inte bedöms föreligga en allvarlig psykisk störning.

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Rekommenderade åtgärder

Rubriken utgår då det inte bedöms föreligga en allvarlig psykisk störning.

Metod

Föreliggande utredning grundar sig på samtal och testning med Wanhatalo vid fyra tillfällen samt personlighetsinventorium och genomläsning av dokumentation enligt källförteckning i det rättspsykiatriska utlåtandet. Diagnostiska bedömningar grundas i Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders – Fifth Edition (DSM-5).

Allmänintellektuell och neuropsykologisk funktion

WAIS-IV (test för bedömning av allmänintellektuell förmåga).

Personlighet

SCID-II (personlighetsformulär samt halvstrukturerad intervju för diagnostik av personlighetssyndrom).

MMPI-2 (bredspektrumtest för personlighetsmönster och emotionella störningar)

Expedieringsdatum
2023-03-20Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Efternamn och förnamn Wanhatalo, *Erik* Sigvard	Personnummer 19780329-8913
--	-------------------------------

Denna omvårdnadsutredning utgör underlag för det rättspsykiatriska utlåtandet.

Sammanfattning

Erik Wanhatalo anlände till rättspsykiatriska utredningsenheten i Stockholm den 22 februari 2023. Vid ankomsten var han lugn och korrekt i sitt uppförande men uppfattades återhållsam och formell. När Wanhatalo vistades i de gemensamma utrymmena höll han en låg profil och kunde uppfattas anspråkslös. När han samtalade med personal och klienter var han diskret och talade med en låg röst. Wanhatalo hade en normal dyngsrytm, god ordning på boenderummet som var på gränsen till pedantiskt. Han skötte sin hygien och syntes till vid alla måltider. Under vistelsen uppvisade han inga tecken på aggressivitet eller verklighetsfrånvända symtom.

Omvårdnadsansvarig

Nadia Benmiman
Utredande rättspsykiatrisk
kontaktperson

Expedieringsdatum
2023-03-20

Rättsmedicinalverkets dnr
S2023-T0045

Ankomst

Erik Wanhatalo anlände till rättspsykiatriska utredningsenheten i Stockholm den 22 februari 2023. Vid ankomsten var han lugn och korrekt i sitt uppförande men uppfattades återhållsam och formell. Wanhatalo medverkade väl vid visitation och genomgången av persedlar. Vid inskrivningssamtalet med läkaren svarade han utförligt och adekvat på frågorna som ställdes. Wanhatalo gav ett vårdat intryck, hade neutral grundstämning samt var orienterad till tid och plats. Han förnekade förekomsten av självmordstankar eller planer på att skada sig själv.

Vistelsetiden på avdelningen

I början av sin vistelse sökte inte Wanhatalo aktivt kontakt med personal eller medintagna och höll sig mestadels på boenderummet där han oftast läste böcker eller fyllde i olika blanketter. Han hade pedantisk ordning på sina papper samt brev från vänner och familj. Bilder på sin son hade han lagt synligt ovanför skrivbordet.

Efter ett par dagar började Wanhatalo vistas i de gemensamma utrymmena men höll en låg profil och kunde uppfattas anspråkslös. När han samtalade med personal och klienter var han diskret och talade med en låg röst. Han satt oftast med en tidning i handen och kunde utan problem starta en konversation kring en värdslog nyhet eller kommentera något alldagligt som visades på teven.

Wanhatalo hade en normal dyngsrytm, god ordning på boenderummet som var på gränsen till prudentligt. Han skötte sin hygien och syntes till vid alla måltider. Under vistelsen uppvisade han inga tecken på aggressivitet eller verklighetsfrånvända symtom.

Inställning till den rättspsykiatriska undersökningen

Wanhatalo hade en neutral inställning till undersökningen och samverkade vid alla samtal.